[illegible]

تشریحات النابغة
في
حل المسائل المختلفة

[illegible]

[illegible]

… حضرت علامہ غلام المصطفیٰ شہید رحمۃ اللہ علیہ

ترتیب

سید محمد ثواب

اردو

ناشر

مدرسہ حذیفۃ الاحناف

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

مسئله حياة الانبياء :

نن چې کومه مسئله زير بحث ګرځوو مسئله حيات الانبياء ده عليهم الصلاة والسلام .
مخکې په دې مسئله کې ډېره نزاع چا نه وه کړې دا د دې زمانې د اشاعتيانو ايجاد دي
او مخکې هم چې کوم خوارج د عذاب قبر منکر وه هغوي د حيات برزخ هم منکر وه د حيات
برزخ متعلق د غه تفصيل يادول په کار دي چې يو روح د ميت ده بل ذات جسد او نفس د ميت
دي اجساد د امواتو بغير د دري جماعاتو نه چې هغه دري جماعات منصوصي دي او يو بل
جماعت ورباندې علماء دلالة النص نه ثابتوي چې هغه هم داخل دي د دغه څلورو جماعاتو نه
علاوه چې نور څومره د خلکو اجساد دي هغه خاوري کيږي او ختميږي .
څلور جسدونه ، نه ختميږي چې يو جسد د انبياء عليهم الصلاة والسلام دي :
ان الله حرم على الارض ان تاكل اجساد الانبياء . (سنن ابن ماجه ص ۳۸۶)
دويم شهداء دي د شهدا و متعلق نص قرآني دي چې : ولا تقولوا لمن يقتل في سبيل الله
اموات بل احياء .
دريم قراء حضرات دي قاريان چې سينه کې يې قرآن عظيم الشان وي د هغوي متعلق
هم نص د حديث دي او حديث قدسي ده چې حافظ قبر کې کيخودلې شي ربِّ کائنات ځمکې
ته خطاب کوي : اى زما ځمکې ! زما د کلام حافظ د رغې ضائع يې نه کړي ځمکه په لسان د
حال سره جواب ورکوي يارب هغه څوک چې ستا کلام سينه کې لري زه يې نه شم ضائع کولې
دغه نص قاضي ثناء الله پاني پتي رَحِمَهُ اللّٰهُ د : ولا تقولوا لمن يقتل في سبيل الله اموات ، ذيل کې
ذکر کړي دي او دا جزيه يې ترې ثابته کړې ده چې جسدونه د حافظانو قبرونو کې نه خرابيږي
دا دري منصوصي دي .
څلورم جسد د صديقينو اولياو ده هغه د دلالة النص نه ثابتوي هر کله چې مقام د شهيد
په مقابل د مقام د صديق کې ادنى وي او مقام د صديقينو ترې اعلى دي چې د دوي لپاره
حياة جسدي برزخي يعني جسد يې روغ پاتې کيږي نو قاضي ثناء الله پاني پتي رَحِمَهُ اللّٰهُ دغه (
عبارت مخکې ذکر شوې) ځاى کې فرمايي مخکې چې کوم تير شو صديقين اولياء هم په

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

قبرونو کې نه ضائع کيږي اصلاً شهداء ته چې احياء ويلې شوي دي نو دغه ځای کې دا ذکر نشته چې د دوي جسم د ننه خرابيږي نه خو ډير ځل داسې شوي چې يو شهيد ډير وخت وروسته رابهر شوې هغه روغ جوړ وي او په دې ډير شواهد موجود دي په زمانه د صحابو کې هم دا واقعات ثابت دي د احد شهيدان د حضرت معاويه رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ په زمانه کې چې کله د احد سره قريب هغه يو ديوال جوړ کړ د او بو ډيم يې جوړ کړ او هغه لختې يې مسجد نبوي ته راورسوه نو دغه وخت کې د احد د ميدان په غاړه لختي کنستل کيده او د عمرو بن جموح رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ ځوي په دې کې کار کوي او هغه وايي چې کله يوه پونډي ولړيده هغې نه وينه روانه شوه لحد چې رابښکاره شو نو ما په کې خپل پلار وپيژنده عمرو بن جموح رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ. مؤرخين ليکي چې د دې واقعې مينځ کې او د لختي د کنستلو کې اوه ديرش (۳۷) کاله شوې وه.

او يا دغه شان هغه واقعه د حضرت عبدالله بن تامر د شهادت تاسو ته ما بيان کړې وه په مسئله د کرامت الاولياء کې دغه عبدالله بن تامر تفسير قرطبي هم واقعه راخيستي ده، مظهري هم راخيستي ده چې دغه عبدالله بن تامر د حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ په دورِ خلافت کې يو زنانه خاوره د يو کمر نه کنسته او په هغې کې لحد رابښکاره شو او يوه ګوته رابښکاره شوه او يوه ورقه بيا دا عمر فاروق صاحب ته يوړل شوه هغه چې وکتل نو دا ګوته او دغه خط د عبدالله بن تامر وه نو او يا (۷۰) کاله د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ نه.

يوسف ذونواز بن شرحبيل مخکې تير شوې وه نو تقريباً دا بيا د عمر فاروق رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ د خلافت په وخت کې تقريباً سلو کالو نه زيات وخت پرې تير شوې دي راوښکل شو نو روغ وه جسد دده او داسې نور ډير واقعات شته دي.

د افغانستان په تاريخ کې هم شوې دي قندهار استاذ د ننګرهار په مشهورو قومندانانو کې وه او د ناصر باغ په کيمپ کې دفن کړې شو تقريبا دوه ويشت (۲۲) کاله وروسته چې کله د ناصر باغ کيمپ ختم شو زه هلته پروګرام ته لاړم او عيني ګواهانو زما مخکې وويل چې دلته آوازه وه چې قندهار استاد راسپړي او خپلې علاقې ته يې جسد وړي ځان سره افغانستان ته وايي مونږ ورغلو او په خپلو سترګو مو قندهار استاد وليد چې روغ جوړ وه فقط بريت او بوکان يې غټ شوې وه نو دا هم دليل د حيات د هغوي ده او عقلي دليل

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

ده چې دوي کې څه حيات شته چې نو کان او ویښتان يې غټيږي .

همدا سې ګواهان چې د دوي باره کې موجود دي د غسې ګواهان د صديقينو اوليا و باره کې هم موجود دي چې هغوي وروسته له وفات نه روغ رمټ راويستلې شوي په دې ارمړو کې زه پروګرام ته تللې وم هغه د چا چې پروګرام وه د مسجد سره خوا کې قبر وه او د چا چې پروګرام وه هغوي د دغه شخص لمسي جوړيږي هغوي وويل چې زمونږ يو صاحب ته خوب کې راغې ډير وخت وتلې وه او وي ويل چې دا تاسې اودس کوي نو ما باندې تيريږي وايې بيا هغه ځاى مونږ وسپړه چې وم کتو نو روغ رمټ وه فقط بريت او نوکان يې غټ شوې وه دا شهيد نه وه بلکې عام سړي وه د مانکي شريف د شيخانو نه وه مونږ له دغه ځاى او چت کړاو خوا کې مو دفن کړ قبر يې اوس هم هلته شته دي .

مسئله د حيات برزخ د غسې شوه چې دا څلور تنې خرابيږي نه او د دوي روحونه چې محبوس د غلته نه وي روحونه يې ګرځي عليين ته ځي جنت ته ځي او دوي سره يې رابطه وي تنې يې په قبرونو کې وي خو دغه قبر د ده **روضة من رياض الجنة** ورته ګرځيدلې وي دې کې وسعت راشي الى مد بصره کولاو شي او د جنت باغيچه شي د دې لپاره انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ کې د جمهورو امت مسلمه رايه داده چې د دوي دا تنې په قبرونو کې وي چيرته ځي نه خو فقط په تابعينو کې سعيد ابن مسيب رَحِمَهُ اللهُ راى داده چې د انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ تنې تر څلويښتو ورځو په قبرونو کې وي بعد له څلويښتو ورځو ځي چيرته ځي دلته سعيد ابن مسيب نور قول نه دي کړي چې چيرته ځي کوم بريلوي حضرات چې د حضور جسد ي قائل دي هغوي دليل کې دغه قول پيش کوي او دغه قول پسې ذهاب کوي چې دا انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ يا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جسداً يو ځاى ته حضور کوي دا قول د سعيد ابن مسيب امام بيهقي راخيستي دي .

په حيات الانبياء کې امام بيهقي رَحِمَهُ اللهُ په دې موضوع کې مستقل کتاب ليکلي او دا قول د سعيد ابن مسيب يې هم راخستې ده يو مرفوع حديث يې هم دا باره کې پيش کړې ده هغه حديث داده چې نبي اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي چې مونږ انبياء چې يو اکرم على الله يو دې نه چې مونږ اربعين يوماً نه زيات په قبرونو کې مونږ پريږدي .

امام بيهقي رَحِمَهُ اللهُ دې روايت نه جواب کوي چې معنى داده چې څلويښت ورځو نه مونږ زيات قبرونو کې نه پريږدي ، مطلب دا چې څلويښتو ورځو پورې دوي عبادات نه کوي

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

او ځلوېښت ورځې بعد دوي په قبرونو کې مونځونه شروع کړي تلاوتونه شروع کړي دعاوات شروع کړي او ددې نه بيا يو خوند اخلي داسې نه چې قبرونو نه يې باسي بلکې دوي د عامو انسانانو غوندې قبرونو کې پراته نه وي بلکې بيا آزاده زندګي وي.

تفسير روح المعاني پاره ۲۲ سورة احزاب آيت: ۴۰: ﴿مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ﴾، دې ځاى باندې دا مسئله ډير ښه چيړلې ده، او دا يې د جمهورو مذهب نه دې راخيستې چې څوک وايي چې انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ بعد له ځلوېښتو ورځو له قبرونو ووځي دا فقط د سعيد ابن مسيب رايه ده نو جمهور امت مسلمه قول داده چې د انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ذوات په قبرونو کې موجود دي چيرته ځي نه او دا قبور ورته د جنت باغيچونه باغيچه ګرځيدلي خرابيږي نه او عام مسلمانان او کفار ددوي تنې بيا خرابيږي په دې کې عالم هم ځان نه شي قياس کولې عالم به هم خاوري کيږي او دا چې انبياء نه خاوري کيږي شهداء نه خاوري کيږي حفاظ نه خاوري کيږي، او د بعضو په قول صديقين اولياء نه خاوري کيږي دا محض کرامات لهم بعد الموة دا بعد الموة ددوي کرامت دي کرامت نه بغير څه نه شي جوړيدې ولې د خالق عادت په دې جاري ده چې د کوم چا نه روح لاړ هغه به پړسيږي هغه به خاوري کيږي بوي به کوي که هغه ګنهګار وي که نه وي مثلاً پيشو چې مړه شي پړسيږي خاوري کيږي او بوي کوي نو داخو نه چې هغې ګناه کړي نا عادت د خالق په دې جاري ده چې کوم شي مړ شي هغه به پړسيږي کله چې خالق دا خپل عادت پريښود د عادت په خلاف يې ونه پړسوه بوي يې ونه کړنو دا محض کرامتاً لهم ځکه کرامت دي دا چې امر خارق للعادة، دا کوم خلک چې د حيات برزخي منکر دي هغوي وايي چې که تنه د انبياء ده که د اولياء وي که د شهداء ده دې ته څه حيات نه وي بلکې دوي وايي چې دده روح علين ته لاړ شي هغه تنعم حاصلوي او دا تنه چې ده که خرابيږي که نه خرابيږي وايي دا نبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ نه خرابيږئ واي مړه پرته وي دې کې څه حيات نه وي حيات ورته نه مني پنچپيريان دا ددوي عقيده ده دوه دليله د قرآن کريم نه دوي په خپله دعوى پيش کوي اول کې ماد هغوي جوابونه ذکر کړي وروسته بيا زه خپلو ادلوو ته راځم.

الايرادات مع الجوابات :

اول دليل : سورة نحل (۲۱) أَمْوَاتٌ غَيْرُ أَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ، پيش كوي اموات خبر د مبتداء مقدرې شو هم اموات دوي مړه دي غير احياء ژوندي نه دي دا تاكيد د اموات شو دوي پو هيږي نه ايان يبعثون كله به دوي پورته كولې شي دا اموات چې خبر د هم شو ضمير غائبه مرجع مقدره ده دوي وايي دا معبودينو مطلقوو ته راجع ده نو دې كې عيسى عَلَيْهِ السَّلَامُ راغې دې كې عزير عَلَيْهِ السَّلَامُ راغې هغه انبياء وه بس هغوي هم اموات غير احياء هغوي هم مړه دي ژوندي نه دي ، دوي دا تاويل كوي .

جواب دادی چې مراد دلته اموات خبر د مبتداء مقدرې دي چې هم دي مرجع د ضمير د هم اصنام دي بتان يا دوي د انبياء شهداء ذكر دلته نشته .

جامع البيان ، تفسير الطبري جلد ۱۷ صفحه ۱۸۸ كې ليكي :

حدثنا بشر قال حدثنا يزيد قال حدثنا سعيد عن قتادة . ترجمه كوي : أَمْوَاتٌ غَيْرُ أَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ وهي هذه الاوثان وايي مراد په دې سره بتان دي التي تعبد من دون الله اموات لا أرواح فيها ولا تملك لاهلها ضرا ولا نفعا ، تصريح وشوه چې دا بتان يا دوي ، ټول تفسيرونه ما وكتل اكثر مفسرين همدغه الفاظ نقلوي نو بس په دې مې اكتفاء وكړه چې داد بتانو متعلق ده مراد په دې سره شهداء انبياء نه دي .

دويم دليل ددوي : دويم دليل ددوي دادی : ﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُم مَّيِّتُونَ﴾ (سورة زمر آيت : ۳۰) معنى يې داسې كوي ته مړې يې او دا خلك مړي دي نو علم بنه شي ده دوي دومره جهلاء دي چې د مَيْت او مَيّت فرق نه شي كولې مَيْت بسكون الياء مړي ته وايي او مَيّت هغه چې وروستو مړ كيږي په اعتبار د مستقبل سره .

روائع البيان في تفسير آيات الأحكام للصابوني جلد ۱ ص ٦٤ :

والمشهور عند أهل اللغة : الميْت بالتخفيف من مات فعلاً وبالتشديد ميّت من سيموت.

د آيت مقصد دادي انك ميّت انك ستموت تاسو به وفات كيږي دا خو د چا عقيده هم نه

Scanned by CamScanner

ده چې وفات شوې نه ده يا جنازه پرې نه ده شوې مونږ خو ټول په دې متفق يو چې ده باندې دا حالات طاري شوي دي داچې دا حالات طاري شول لحد ته ورسيده دغه وخت کې حال څه ده.

اوس میّت دي که نه دي ددې بحث راسره وکړه ددې بحث دنيا کې راسره مه کوي چې ګنې موت پرې طاري شوې نه دي موت خو پرې طاري شو دا خو متفقه مسئله ده چې کله مبارک لحد کې کيښودل شو اوس ميت دي که نه حالات برزخي راسره وچيړه نو : وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أَحْيَاءٌ وَلَكِن لَّا تَشْعُرُونَ ، البقرة آيت : ۱۵۴ ، اموات جمع د میّت نه ده جمع د میُت ده نو معنی ميت ورته مه وايي د وفات نه وروسته.

انك ميّت وانهم ميّتون ، انك لستموت وانهم لسيمتون (التفسير المنير للزحيلي جلد ۲۳ ص ۲۸۳) دا الفاظ نقل کوي.

تفسير القرآن العظيم منسوب للامام طبراني جلد ۳۰ ص ۴۶۱ : معناه انك ستموت وانهم سيمتون ، نو دا حالات برزخي داسې حالات دي چې دې کې اجتهاد نه شي کيدې ځکه مسئله پټه ده عقل کار نه کوي کيمره يا داسې نور اسباب کار نه کوي خلکو ډيرې تجربې کړي خو هيڅ يې هم نه دي تر لاسه کړي الله په خپل قدرت سره محجوب کړي نو چې عقل کار نه کوي اسباب کار نه کوي اجتهادي مسئله نه ده نو دغه ځای کې مثبت به هم نص قرآني او حديث نبوي وي او منکر به هم محض کتاب الله او حديث رسول الله پيش کوي نو چې اوس دا مسئله مونږ په اجتهاد ثابتوو نو اجتهاد عقل خو هلته کار نه کوي نو مونږ به نص پيش کوو او ځوک چې منکر دي هغه به هم نص پيش کوي چې په دا روضه کې پروت ده ميت ده داسې نص ترې مطالبه کړي قيامت به راشي خو دوي سره به د برزخي حال د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ او د انبياو عَلَيْهِمُ السَّلَامُ د ميت لفظ پيدا نه کړي..

دليل د مثبتينو د حيات الأنبياء :

د شهداو لپاره د انبياء لپاره خصوصاً هغه انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ چې شهداء دي او اخص الخواص ځان ته محمد مصطفى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چې هغه دلته زير بحث ده چې دوي د هغه د حيات نه منکر دي نو نبي کريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په اجماع د مسلمينو من الشهداء ده شرح

Scanned by CamScanner

الصدور کې امام سيوطي رَحِمَهُ اللهُ په دې باندې اجماع رانقل کړي ځکه دا هغه اثر د زهرو د خيبر ده نو د شهادت مقام ده مبارک ته ثابت ده لمن يقتل في سبيل الله کې داخل دي.

وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ مه وايې په حق د هغه چا کې چې شهيد شي في سبيل الله دا مقوله د لا تقولوا شوه او مقوله د قول نه وي مګر جمله وي کله چې لفظ د مقولې مراد نه وي لا تقل لهما اف چې لفظ د مقولې مراد نه وي نو مقوله جمله وي مقوله د قول څه معنی مفعول د لفظ د قول خو مقوله ورته ځکه وايي چې مفعول د فعل مفرد هم راځي جمله هم راځي او مقوله د قول يوازې جمله وي نو ځکه نحاة د هغه مفعول نه تعبير دلته په مقوله سره وکړو ځان ته نوم يې ورته ورکړ ځان ته نوم يې ورته وضعه کړ نو مقوله د قول څه معنی مفعول د لفظ د قول نو مقوله د قول جمله وي دلته امواتاً مفرد دي نو جمله جوړه کړه خبر د مبتداء مقدر يې کړه لا تقولوا هم اموات مه وايې چې دوي مړه دي نو اموات جمع د ميْت شوه په سکون سره چې مړي ته وايي د ميّت نه ده انك ميت خو ويلې شي حالت برزخي ته يې مه راجع کوه حيات د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ ته خطاب وکړ انك ميت تاسو باندې موت طاري شي.

نو مه وايې هم اموات چې دوي مړه دي بل احياء تاکيد شو بلکې ژوندي دي ولکن لا تشعرون ليکن تاسې په حقيقت او تفصيل د هغې پو هيږې نه. سورة بقرة آيت : ١٥٤.

دارنګې سورة آل عمران :

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِندَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ﴾

دلته منعه د قول نه راغله چې په ژبان ورته مړي مه وايه اوس که څوک وايي چې مړي خو دي خو د سوء ادب نه به مونږ مړي نه ورته وايو نو دلته اوس تا ګمان نه منعه کوي ولا تحسبن الذين قتلوا ګمان مه کوې په حق د هغه چا کې چې شهيدان شوې دي في سبيل الله اموات د مړو ګمان هم پرې مه کوې بل احياء بلکې دوي ژوندي دي عند ربهم يرزقون د رب کريم په نزد دوي ته رزق ورکولې شي، قرآن عظيم الشان د لفظي تغير نه محفوظ ده خو معنوي تحريفات په کې پنچپيريانو وهابيانو دومره وکړل هغه غټ غټ ملايان يې لګيا دي

Scanned by CamScanner

په کې دې صريح نص نه چې اموات مه وایه دا څومره واضح دلیل دي خو دوي په کې تاويل څه کوي بل احياء عند ربهم دا احياء ظرف دي اوس طالبانو ته چل بنایي د قران کریم د مقابلې بل احياء عند ربهم بلکې ژوندي دي د رب کریم په نزد باندې لا عندنا نو دا اوس چا ویلي دي اوس د آیت نچوړ دا جوړیږي چې عند ربهم ژوندي دي زمونږ په نزد خو نه دي ژوندي د خدای په نزد ژوندي دي تاسو نو څنګه وایي چې دا ژوندي دي د قرآن کریم دا غلط تعبیر کولو باندې احياء ظرف وګرځوه تاسو ته ما د تفسیر ابي سعود حواله ذکر کړي ده جلد ۱ صفحه ۱۴۸۹ او ظرف للفعل بعده دا بل احياء عند ربهم د يرزقون لپاره ظرف کړه يرزقون عند ربهم .

دوهم جواب دا که دا وسط کې راغې دا داسې مثال شو لکه بالآخرة هم يوقنون نو دا بالآخرة تعلق تر يوقنون نيسي يوقنون بالآخره نو دا شان عند ربهم يرزقون معنی يرزقون عند ربهم بل احياء باندې خبره خلاصه شوه مړي مه وایه بلکې ژوندي دي .

که دا وسط کې راشي ظرف د احياء هم شي ظرف د يرزقون هم شي د دواړو امکان شته په کې مفسرينو را اخيستي دي مراد د عنديت نه عنديت مکاني نه دي چې دا په قبر کې حيات نه لري او د خدای تعالی العياذ بالله کوم مکان دوي ګڼي ځي هلته او هلته ورته يو حيات روحي دي دغه معنی نه ده مراد د عنديت نه يا قربت دي او يا مراد د عنديت نه رايه ده لکه څوک وايي دا مسئله عند ابي حنيفه رَحِمَهُ اللَّهُ داسې ده عند الشافعي رَحِمَهُ اللَّهُ داسې ده عند بخاري داسې ده نو عنديت مکاني خو مراد نه وي په معنی د رايه سره وي دا مسئله عند ابي حنيفة د هغه په فيصله داسې ده بل احياء عند ربهم يا خو د عندنا نه مراد د عنديت تقرب زلفي ده معنی دا چې داد هغه مقربينو نه دي نو حيات يې هم ورکړي روزي هم ورکوي او يا عنديت په معنی د رايه سره دوي ژوندي دي عند ربهم په فيصله د باري تعالی باندې اولا تقدموا بين يدي الله چې فيصله د باري تعالی دوي باره کې د حيات ده مونږ هم مشروتان نه يو زمونږ هم هغه فيصله ده چې کوم خالق کړې ده چې په فيصله د خالق حيات دي نو زمونږ

Scanned by CamScanner

په فیصله هم حیات دي .

حکایت : مولوي نادر شاه صاحب دولس (۱۲) کاله اشاعتي وه هغه چې د اشاعت نه توبه وکړه او د هغوي مقابله یې شروع کړه نو دهغې ډیرې وجهې دي یوه دا چې په بلوچستان کې وایي مناظره وه د حیات انبیاء په مسئله مونږ هلته لاړو د طاهر سره وایي زه لاړم دا خاص د طاهر ملا شاګرد وه نو مناظره وشوه هغه علماء وایي ډیر چالاکه وه زمونږ دا شیخ یې کلک راګیر کړ په مسئله د حیات انبیاء کې نو چې کله واپس وایي مونږ راتللو په لاره شیخ طاهر وایي ؤویل چې یاره دا دوه آیاتونه دوي سره نه واي کنه نو دا مناظره یې رانه ګټلې نه شوه بس وایي ما په زړه کې وویل چې ته خو ډیر بې دینه انسان یې ځکه چې ته اوس داسې نه کوي چې ته خپله فیصله د قرآن کریم تابع کړي چې آیاتونه راغلي خو زه به د خپلې راي نه تیر شم اوس ته د رایه نه نه تیریږي وایي چې کاشکې دا آیتونه ، نه واي چې ما دا مناظره ګټلې واي نو ما وایي هلته فیصله وکړه چې زه ورسیږم نو ستا به مضبوط مقابله کوم وایي چې کله راورسیدو زه هلته پنجپیر کې وم چې یو لنډ ږیري وه د چاپ خانو والا وایي دا راغې مونږ کمره کې ناست وو سټري مشي یې وکړل شیخ ته یې وویل چې هغه کار څنګه کړم وي کړم نو شیخ ورته وویل هاو وي کړه ګورم چې څه وخت وروسته پوسټري راورسیدې چې شیخ په بلوچستان کې مناظره ګټلې په مسئله د حیات انبیاء کې نو وایي ما په زړه کې وویل چې وا دروغجنه ستا شرم خو ما هلته ولید ته خو هغه علماو ډیر سپک کړي او دلته اوس پوسټرې پسې خوروې نو بیا هغه بنه کلکه مقابله وکړه همدا وجه وه چې په خپل کور کې یې شهید کړو . نو داد حیات د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ لپاره دلیل پیش کیدې شي ځکه هغه شهید دي په اتفاق د امت .

دریم دلیل : سورة زخرف آیت ۴۵ :

﴿ وَاسْأَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رُّسُلِنَا أَجَعَلْنَا مِن دُونِ الرَّحْمَٰنِ آلِهَةً يُعْبَدُونَ ﴾ .

تپوس وکړه د هغه رسل نه چې لیږلي مونږ وړاندې د تا نه آیا مونږ ګرځولي **من دون الرحمن** معبودان چې عبادت یې کیږي .

دا دلیل د **حیاة الانبیاء** دي او دلیل د لقاء د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ دي د انبیاء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ سره چې

Scanned by CamScanner

نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ د نورو انبياو سره ملاقاتونه کړي دي که هغوي ته حيات نه وايي نو دا ملاقات څنګه کيده تکليف بما لا يطاق خو جائز نه دي من ارسلنا من قبلك خو مخکې تير شوي او ورته امر ده چې تپوس ترې وکړه نو چې ورسره ملاقي نه شي تپوس ترې څنګه کوي خو ددوي له انبياء سره ملاقات وه په ليلة المعراج کې په مختلفو مواضعو دغه ملاقات کې ده ته خطاب کيږي چې تپوس ترې وکړه.

زاد المسير في علم التفسير جلد ۵ صفحه ۳۳۸ باندې ليکلي يو تاويل دادی :

أنه لما أُسرى به جُمِعَ له الانبياء فصلى بهم.

مونځ يې ورکړو **ثم قال له جبرائيل سل من أرسلنا من قبلك** داد انبياء حيات دليل دي چې هغوي مبارکانو دغلته روحا يا په مثل د روح حاضري کړي وه تنې يې په مرقدونو کې وي نبي اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وفرمايل : **لا أسال قد اكتفيت** زه ترې پوښتنه نه کوم تفصيل يې بل روايت کې شته دي چې تپوس شکي کوي زما په کې شک نشته دي. هغه روايت دادی :

و رواه عطاء عن ابن عباس و هذا قول سعيد بن جبير والزهري وابن زيد قالوا جمع له الرسل ليلة أسرى به فلقيهم و أمر أن يسألهم فما شك ولا سأل.

شک يې نه وه نو سوال يې ونه کړو.

څلورم دليل : ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُن فِي مِرْيَةٍ مِّن لِّقَائِهِ﴾.

ورکړي مونږ موسی عَلَيْهِ السَّلَامُ ته کتاب ته مه ګرځه **في مرية** په شک کې **من لقائه** د لقاء موسی عَلَيْهِ السَّلَامُ ،**لقاء** مصدر دی اضافت يې شوی ده ضمير د مفعول ته هغه ضمير ده مفعول راجع ده موسی عَلَيْهِ السَّلَامُ ته به دغه تاويل چې مونږ تری اخذ کوو مه کيږه شکی **من لقائه** د ملاقات ستانه د موسی عَلَيْهِ السَّلَامُ سره تا چې د موسی عَلَيْهِ السَّلَامُ څومره لقاء ګانی کړی دې کې شک مه کوه دا يقيني لقاء وه **وجعلنا هدی لبنی اسرائيل** سورة سجده ايات ۲۳ تفسير ابن کثير دار طيبه جلد ٦ صفحه ۳۷۱ .

فلا تكن فی مرية من لقائه قال قتادة يعنی به ليلة الاسراء.

Scanned by CamScanner

ثم روي عن ابي العالية الرياحي قال حدثني ابن عم نبيكم يعني ابن عباس رضي الله قال قال رسول الله ﷺ أريت ليلة اسري بي موسى بن عمران ما ته وبنودلي شو موسى بن عمران ورأيت مالكا خازن النار والرجال في ايات أراهن الله اياه بيايي ولوستل دا ايات فَلَا تَكُن فِي مِرْيَةٍ مِّن لِّقَائِهِ.

انه قد رأى موسى عَلَيْهِ السَّلَامُ ليلة أسري بـه دا ملاقات څو ځایه وه یو ځای هغه قبر کې مونځ کوه لقاء وشوه بیا په آسمان کې په پنځم آسمان بیا په شپږم اسمان اختلاف د روایاتو دي راجح شپږم آسمان دي هغلته څو لقاء ګانې شوي دا بار بار چې دې ځي راځي دا مونځ کمېږي بیا لقاء وه بیت المقدس کې چې هغلته دې امام جوړیږي خبرې خپلو کې کیږي نو ددغه لقاء ګانو باره کې وایي شک مه کوه .

قرآن کریم کې خطابات نبي اکرم ﷺ ته په دري طریقو باندې وي کله خطاب ده ته کیږي امت هم مراد وي دې هم مراد وي لکه اقيموا الصلاة لدلوك الشمس دې هم مراد ده امت هم مراد ده کله خطاب ده ته کیږي امت نه یې مراد فتهجد به نافلةً لك دا ده پورې خاص ده امت نه دي مراد ده باندې فریضه ده نورو باندې مسنونه پاتې ده ، کله خطاب ده ته کیږي امت مراد وي دې نه یې مراد مثال لکه واخفض لهما جناح الذل من الرحمة سورة اسراء .

دا دلیل ددې دي چې ده ته یې وایي امت ته یې اوروي دې نه دې مراد نو دا خو یقیني خبره ده چې د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ دغه وخت کې نه مور وه نه یې پلار وه نو دا دلیل ددې ده چې ده ته یې وایي امت ته یې اوروي نو ذا هم ددې قبیلې نه ده دې نه دې مراد ځکه دا عمل ده په ستر ګو لیدلي ده یو سړي چې په ستر ګو یو شي وګوري نو کله هم شک نه کوي رب کریم ته دا علم وه چې امت کې به بیا پنچپیریان پیدا شي هغوي به بیا شک کوي نو ده ته یې خطاب وکړ فلا تكن في مرية من لقائه ، شک مه کوه د لقاء د موسی عَلَيْهِ السَّلَامُ نه ده خو شک نه کولو امت ته وایي چې تاسو شک مه کوي دا لقاء شوې ده .

دې دري آیتونو نه تاسو استدلال کولې شي د حیات انبیاء لپاره مفسرین په دغه ځای کې دا موضوع چیړي .

Scanned by CamScanner

سنن نسائي بيروت چاپ جلد ۳ ص ۲۱٦ ، أخبرني أحمد بن سعيد قال حدثنا حبان قال حدثنا حماد بن سلمة قال أنبأنا ثابت و سليمان التيمي وعن انس رَضِيَ اللهُ عَنهُ أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيهِ وَسَلَّمَ قال : مررت على قبر موسى عَلَيهِ السَّلَامُ وهو يصلي في قبره تير شوم د موسى عَلَيهِ السَّلَامُ په قبر باندې ده مونځ كوه په قبر كې دې كې خو هيڅ چون چرا نشته ځكه يصلي في قبره په خپل قبر كې مونځ كولو اقواى د ادلوو د مثبتينو نه د حياة الانبياء چې كوم سيوطي رَحِمَهُ اللهُ په دې ليكلي او يا امام بيهقي رَحِمَهُ اللهُ په دې باندې ليكل كړي دې مستقل رسائل د حيات انبياء يې ليكلي دي :

تنزيه الانبياء عما نسب إليهم حثالة الأغبياء داد ابن خمير ده دا په عصمت او حيات دواړو ليكلې شوې ده .

او تنزيه الانبياء عن تسفيه الاغبياء د امام سيوطي رَحِمَهُ اللهُ په عصمت او حيات ليكلي ده او لفظ حيات الانبياء باندې له اقواى ادلوو دا پيش كړي دا حديث مسند احمد بن حنبل جلد ۳ ص ۱۲۰ صحيح مسلم بيروتي چاپ جلد ۷ صفحه ۱۰۲ ، صحيح ابن حبان جلد ۱ ص ۲۴۲ ، مسند البزاز مسند البزاز جلد ۱۸ - ۱۰ صفحه ۱۳ - ٦۲ ، مسند أبي يعلى جلد ٦ ص ۷۱ ، التوحيد لابن خزيمة جلد ۱ ص ۵٦۷ ، المعجم الأوسط جلد ۸ ص ۱۳ ، دا ټولو دغه حديث په دغه مذكورو حوالو كې را اخيستي دي .

دا چې دا مونځ او تلاوت دا خاص نه دي تر انبياء عَلَيهِمُ السَّلَامُ دا نورو شهدا او صلحاء و ته هم دلته حيات دي هغوي يې كولې شي دا لاندې حوالې دي :

التهجد و قيام الليل جلد ۱ ص ۲۳۵ ، روايت پيش كوي :

قال كنا اذا مررنا بجنبات قبر الثابت البناني مونږ به چې په څنګ د الثابت البناني په قبر تيريدو سمعنا قرأة القرآن د قرآن عظيم الشان تلاوت به مو اوريده .

د بخاري هغه روايت هم پرې دال ده چې يو جماعت روان وو هغه ډله وايي چې مونږ په يوه دشته كې خيمه ولږوله چې مونږ واي د لاندې سورة ملک واوريده هغه روايت پرې دال ده د قرآن عظيم الشان په تلاوت دا خو انبياء نه وه عام صلحاء يا شهدا وه .

التهجد و قيام الليل جلد ۱ صفحه ۴۴۴ :

حدثنا هارون بن عبدالله حدثنا سيار عن جعفر سمعت ثابت البناني (ډير کرتې دا دعاء به يې کوله) مالا أحصى يقول في دعائه : اللهم ان كنت اذنت لاحد ان يصلي في قبره فأذن لي أن اصلي في قبري .

خدايه ! که يو کس ته دا اجازت کوي چې په قبر کې مونځ کوي نو ما ته هم وکړه دلته اختصار دي بل روايت کې راځي که ته اجازت ورکوي چې مونځ وکړي بعد الانبياء يعنې انبياء ته خو دي کړې ده که هغې نه سواء بل چا ته د مونځ اجازت په قبر کې کوي نو دا مونځ زما خوښ دي ما ته هم اجازت وکړه دغه دعاء يې قبوله شوه ده به بيا قبر کې مونځ کوه اسناد يې حسن ده پاس روايت پرې دال دي .

دارنکې القبور جلد ١ صفحه ٢٨ :

حدثني محمد بن الحسين حدثني خالد بن يزيد القسام حدثنا الربيع بن صبيح قال لما مات ثابت البناني دخلت أنا وحميد الطويل و جسر أبو جعفر قبره فلما وضعناه في لحده و جعلنا نسوي عليه اللبن وكان حميد مما يلي رأسه فنظر فلم يره في قبره فأومأ إلينا ، أومأ إليه لا تفتن الناس وسوينا عليه التراب و رجعنا فأتى حميد سليمان بن علي فأخبره الخبر فلما كان في الليل جا في الخيل فنبش عنه فلم يجده في قبره فسوى عليه ثم انصرف فلما أصبح أتينا ابنته فسألناها عن صنيعه فقالت ما أراكم إلا وقد نفرتموه من قبره قلنا أجل وكيف ذلك قالت أحدثكم إنه مكث خمسين سنة يدعو الله في صلاته إذا كان السحر قال يارب ان كنت اعطيت احدا الصلوة في قبره فاعطينيها فلم يكن الله ان شاء الله ليرد ذلك الدعاء قال الربيع قال جسر أنا والله الذي لا اله الا هو رأيته الليلة في منامي وعليه ثياب خضر فإنما يصلي في قبره.

حديث ده چې کله ثابت بناني مړ شو نو مونږ برابرولو خښتې او حميد يې سر خوا ته نيږدې وه چې ګوري څنګه چې قبر کې کيخودې شو نو قبر کې نه وه يعنې په نظر نه راتلو مونږ ته يې اشاره وکړه او وې ويل چې په خوله لاس کيدې چا ته څه مه وايې خاورې مو پرې برابرې کړې کله چې شپه شوه څه آسونه پرې راغلل قبر د ده يې را لوڅ کړ دې په کې نه وه بيا

يې قبر پرې برابر کړ خلک ترې لاړل سحر چې شو مونږ يې لور ته راغلو پوښتنه مو ترې وکړه چې ده څه کار کولو هغې راته وويل ده به پنځوس کالو راهيسې دا دعا کوله؛

قال يا رب ان كنت اعطيت احدا الصلوة في قبره فاعطينيها فلم يكن الله ان شاء الله ليرد ذلك الدعاء قال الربيع قال جسر أنا والله الذي لا اله هو رأيته الليلة في منامي وعليه ثياب خضر فإنما يصلي في قبره .

شني جامې يې په تن وي قبر کې يې مونځ کولو .

او روايت د حلية الاولياء جلد ۲ صفحه ۳۱۹ دا دی چې :

فلما سوينا عليه اللبن سقطت لبنة فإذا أنا به يصلي في قبره .

چې کله مو پرې دا خښتې برابرې کړي نو يوه خښته ماته شوه چې کتل مو په قبر کې په لمونځ ولاړ وو .

دريم روايت د حياة الانبياء للبيهقي جلد ۱ صفحه ۷۰ انس بن مالک يې راوي دي :

قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : الأنبياء أحياء في قبورهم يصلون .

انبياء ژوندي دي په خپلو قبرونو کې مونځونه کوي .

اوس که في قبورهم د احياء لپاره ظرف گرځوي نو هم د پنچپيري خوله پرې ماتيږي او که د يصلون لپاره يې ظرف گرځوي نو هم يې پرې خوله ماتيږي او که د دواړو لپاره يې گرځوي نو خبره واضحه ده الانبياء احياء في قبورهم په دوي رد ده دوي وايي په عليين کې حيات دي په قبر کې حيات نه دي.

څلورم دليل : حيات الانبياء للبيهقي جلد ۱ صفحه ۷۴ هغه مخکې او دا يو روايت ده خو هغه مرفوع ده او دا موقوف د انس صاحب ده :

الانبياء في قبورهم احياء يصلون .

انبياء په قبرونو کې ژوندي دي مونځونه کوي .

روايت چې کله د حديث مرفوع صحابي نه وشي مخالفت ثابت نه شي دا يې رايه وي چې راى نه وي کله هم حديث نه بيانوي .

Scanned by CamScanner

پنځم دليل : سنن ابي داؤد جلد ۲ صفحه ۱۶۹ :

حدثنا محمد بن عوف حدثنا المقري حدثنا حيوة عن ابي صخر حميد بن زياد عن يزيد بن عبدالله بن قسيط عن أبي هريرة رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : ما من أحد يسلم عليّ الا رد الله عليّ روحي حتى ارد عليه السلام.

نشته يو كس چې سلام واچوي په ما الا قد رد الله علي روحي مګر واپس کړي په ما خداى تعالى روح زما ژه واپس کوم په ده باندې سلام.

دا حديث حيات الانبياء د بيهقي جلد ۱ صفحه ۹۷، ۴۵۸، هغه معنى كوي :

وقال وانما أراد والله أعلم، معنى يې داده إلا وقد رد الله الى روحي حتى ارد عليه السلام،

دا قد ځکه راوباسو چې في الجملة استدلال دوي ترې کوي دوي وايي چې ګورئ نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ سره هميشه روح نه وي کله چې ته سلام واچوي نو روح دغه وخت کې ورته راشي الا رد الله خداى تعالى دا روح په ما واپس کړي نو دا دليل ددې ده چې مخکې روح نه وه چې سلام دې واچوه روح واپس راغې نو دا خو وايي د موت دليل دي د حيات نه دي نو ځکه امام بيهقي رَحِمَهُ اللهُ ترې جواب کوي.

وروسته به عبارت د امام سيوطي رَحِمَهُ اللهُ راشي هغه تفصيلي جواب کړي هغه دا چې:

الا رد الله عليّ روحي ، دا رد الله عليّ روحي جمله حاليه ده او جمله حاليه چې کله مثبت وي او مصدره بالماضي وي لا بد من قد ظاهرتاً او مقدرتاً ، حصرت صدورهم په معنى د قد حصرت صدورهم دا جمله حاليه ده مثبته ده بيا مصدره په ماضي ده نو لا بد ده من قد نو ما من احد يسلم الا قد رد الله عليّ روحي ، ځوک چې په ما سلام نه اچوي مګر خداى تعالى ما باندې زما روح واپس کړې وي ژه ورته رد کومه نو داسې نه ده چې ستا د سلام نه بعد روح ورته واپس شي نو د امام بيهقي رَحِمَهُ اللهُ دغه ځاى ته اشاره ده.

دا حديث سنن صغرى جلد ۲ صفحه ۲۱۰ ، شعب الإيمان د بيهقي جلد ۳ صفحه ۱۳۹، المعجم الكبير د طبراني جلد ۱۹ صفحه ۲۴۶، المعجم الاوسط جلد ۳ صفحه ۲۶۲، معجم الشيوخ ابن عساكر جلد ۲ صفحه ۴۰ ، الدرة الثمينة في أخبار المدينة جلد ۱ صفحه ۱۵۷،

Scanned by CamScanner

دې ټولو دا حديث په مذکورو حوالو کې ذکر کړې .

په دې کې بیا دا روایت ورسره ذکر کوي :

وروي ان عمر بن عبد العزيز كان يبرد البريد من الشام يقول سلم لي على رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

دا الفاظ یې زیات کړي چې : عمر بن عبد العزيز رَحِمَهُ اللهُ به قاصد لیږولو مديني منورې ته ورته به یې وویل چې نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ ته زما سلام وایه .

ګوره دا اهل حدیث بدعت ګڼي او عدالت د عمر بن عبد العزيز رَحِمَهُ اللهُ مسلم ده عند الامة ټولو کتابونو د علم فقه ټولو کتابونو دا لیکلي چې ته به خپل سلام پیش کړې بیا چې نیابتاً چا سلام درکړې وي هغه به پیش کړې .

دا بحر الرائق لیکلي ، شرح مراقي الفلاح لیکلي ټول کتب د علم فقه په کتاب الحج کې طريقه د زيارت مصطفى کې ليکلي .

فتح الباري د ابن حجر جلد ٦ صفحه ۴۸۸ :

عن ابي هريرة رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رفعه ما من احد يسلم عليّ الا رد الله عليّ روحي حتى ارد عليه السلام ورواته ثقات . راویان یې ثقه دي دې وایي :

وجه الاشكال فيه ان ظاهره چې ظاهر نه فهمیږي **ان عود الروح إلى الجسد يقتضي انفصالها عنه و هو الموت .**

دا خو د موت اطلاق پرې وشو او دا خو د اسلافو عقیده نه ده .

وقد اجاب العلماء عن ذلك بأجوبة احدها ان المراد بقوله رد الله عليّ روحي ان رد روحه كانت سابقة عقب دفنه .

رد د روح مخکې شوې ده د فن پسې هغه ته روح واپس شوې ده حيات ورته ثابت ده نو معنی یې دا شوه چې دا کلام ما ته را رسي ځکه ما ته خدای پاک روح واپس کړې دي .

لا أنها تعاد ثم تنزع ثم تعاد .

دغه معنی نه ده چې روح ځي بیا معاد کیږي دا خو ټوله دنیا کې هر وخت خلک سلامونه

وايي دا خو عقل هم نه مني چې روح دې ترې ځي بيا دې راځي او دا سلسله هم داسې جاري وي نو دا تاويل عقلا ممنوع دي .

يا دويم جواب دا كوي چې مراد د روح نه هغه ملک مؤکل بذلك دي لكه وايي :

وان المراد بالروح الملك المؤكل بذلك .

يعنې خداى پاک هغه فرشته ما ته راوليږي چې كوم د سلام په راوړلو مقرره ده .

او يا دا چې نبي اكرم ﷺ ته حيات شته خو دې مستغرق دي په امورو د الملأ الاعلى كې په تفكراتو او امورو د آخرت كې ذهن دې خوا متوجه نه وي چې ته كله كلام د سلام شروع كې نو هغه خپل التفات تا ته راواړوي لكه وايي :

فاذا سلم عليه رجع إليه فهمه ليجيب من سلم عليه وقد استشكل ذلك من جهة أخرى.

ديو بل اړخ نه اشكال شته :

وهو انه يستلزم استغراق الزمان كله في ذلك الاتصال الصلوة والسلام عليه في أقطار الارض ممن لا يحصى كثرة .

وايي كه دا معنى ته كوي چې دده ذهن مستغرق وي بل خوا ديخوا را تاو شي نو دا خو وايي هر وخت سلامونه شروع وي نو څومره به خپل ذهن ديخوا را اړوي نو دې جواب وركوي او وايي :

واجيب بأن امور الاخرة لا تدرك بالعقل واحوال البرزخ اشبه بأحوال الآخرة .

هغلته عقل كار نه كوي د قيامت په ورځ عقل كله كار كوي او كارونه د قبر مشابهت لري د قيامت سره .

عون المعبود شرح سنن ابي داؤد جلد ٦ صفحه ٢٧:

اى ما من احد يسلم علي الا ارد عليه السلام لأني حي اقدر على رد السلام .

زه ژوندې يم د جواب په وركولو د سلام قدرت لرم .

وقوله حتى ارد عليه اى فسبب ذلك حتى ارد عليه .

دا حتى يې سببي كړه .

Scanned by CamScanner

فحتى هنا حرف ابتداء تفيد السببية مثل مرض فلان حتى لا يرجونه .
په سبب د هغې به امید ساتي .
لا بمعني کي و بهذا اتضح معنى الحديث ولا يخالف ما ثبت حياة الانبياء عَلَيۡهِمُ ٱلسَّلَامُ .
وقال السيوطي وقع السوال عن الجمع بين هذا الحديث وبين حديث الانبياء احياء وفي قبورهم يصلون و سائر الاحاديث الدالة في حياة الانبياء فان ظاهر الاول مفارقه الروح في بعض الاوقات، اَلَّفتُ في الجواب عن ذلك تأليفا سميته انتباه الاذكياء بحيات الانبياء .
وايي کتاب مې پرې ليکلي .
و حاصل ما ذكرته فيه خمسة عشر وجهاً اقواها ان قوله رد الله روحي جملة حالية و قاعدة العربية .جمله حاليه ده او قاعده عربيه داده :
ان جملة الحال اذا صدرت بفعل ماضٍ قدرت فيه كقوله تعالى او جاء وكم حصرت صدورهم اى قد حصرت وكذا ههنا يقدر قد والجملة ماضية سابقة على السلام الواقع من كل احد وحتى ليست للتعليل بل لمجرد العطف بمعنى الواو فصار تقدير الحديث ما من احد.
څوک به په ما سلام نه اچوي :
الا قدر رد الله عليَّ روحي قبل ذلك وارد عليه .
مګر ما باندې خدای تعالى روح مخکې واپس کړې وي زه ورته رد کومه .
تیسر شرح جامع صغیر دمناوي جلد ۲ صفحه ۴۹۰ کې بل جواب کوي هغه وايي :
وما من احد يسلم عليَّ الا رد الله عليَّ روحي اى رد عليَّ نطقي و هو حي دائما وروحه لا تفارقه لان الانبياء احياء في قبورهم .
روحونه ترې نه ځي ځکه د هغوي روحونه هغوي نه ، نه جدا کیږي .
الدرة الثمينة في اخبار المدينة جلد ۱ صفحه ۱۵۷ :ابي هريرة رَضِيَ ٱللَّهُ عَنۡهُ يې راوي دي:
ان رسول الله صَلَّى ٱللَّهُ عَلَيۡهِ وَسَلَّمَ قال ان عيسى بن مريم مار بالمدينة حاجا او معتمرا ولئن سلم عليَّ لاردن عليه .

Scanned by CamScanner

عيسى علیه السلام به د مديني په لار تيريږي يا به حج كوي يا به عمره كوي كه په ما يې سلام واچوه نو وعليكم السلام به ورته وايم.

حيات الانبياء د امام بيقهي جلد ۱ صفحه ۴۵۸، صفحه ۱۰۶:

حدثنا ابوبكر بن ابي الدنيا حدثني سويد ابن سعيد حدثني ابن ابي الرجال عن سليمان بن سحيم قال رأيت النبي صلی الله علیه وسلم في النوم فقلت يا رسول الله هؤلاء الذين يأتونك فيسلمون عليك. دا خلك راځي په تا سلام اچوي.

اتفقه سلامهم قال نعم وارد عليهم. پوهيږم پرې او جواب هم وركوم.

دارنګې حيات الانبياء جلد ۱ صفحه ۱۰۴:

عن ابي هريرة رضي الله عنه قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من صلى علي عند قبري سمعته و من صلى علي نائياً منه ابلغته.

څوک چې زما قبر سره نږدې په ما سلام وايي زه يې اورمه، او څوک چې د لرې نه په ما سلام وايي چې كومه فرشته مقرره ده په دې ماته رارسولې شي.

دا دليل د حيات انبياء او سماع الموتى دی.

دارنګې سنن نسائي جلد ۳ صفحه ۹۱:

عن اوس بن اوس عن النبي صلی الله علیه وسلم قال ان من أفضل أيامكم يوم الجمعة فيه خلق آدم علیه السلام و فيه قبض و فيه النفخة و فيه الصعقة فاكثروا عليَّ من الصلاة فان صلاتكم معروضة عليَّ قالوا يا رسول الله! وكيف تعرض صلاتنا عليك و قد ارمت اى يقولون قد بليت قال ان الله عز و جل قد حرم على الارض ان تاكل اجساد الانبياء.

الله حرام كړي چې وخوري ځمكه اجساد د انبياو.

دا روايت په سنن ابن ماجه جلد ۲ صفحه ۵۵۶ ده، الفاظ دا دي:

قال قلت و بعد الموت قال نعم و بعد الموت ان الله حرم على الارض ان تاكل اجساد الانبياء فنبيُّ الله حي يرزق.

Scanned by CamScanner

د خداي نبي به ژوندې وي روزي به ورکولې شي دې سند کې څه انقطاع شته باقي سند صحيح دي مسند احمد بن حنبل جلد ۴ صفحه ۸ دا حديث ذکر کړي دي.

صحيح ابن خزيمة جلد ۳ صفحه ۱۱۸، مسند البزار جلد ۸ صفحه ۴۱۱، المستدرك على الصحيحين للحاكم مع تعليقات الذهبي جلد ۱ صفحه ۴۱۳، المعجم الاوسط جلد ۵ صفحه ۹۷، مسند الدارمي جلد ۲ صفحه ۹۸۱، مصنف ابن ابي شيبة جلد ۲ صفحه ۵۱۶، شرح سنن ابي داود جلد ۶ صفحه ۲۴۲.

فهذا الحديث دليل على ان الارض لا تاكل اجساد الانبياء وانهم احياء في قبورهم حيات برزخية تختلف عن حيات الدنيا وتختلف عن الحياة الاخرة بعد البعث والنشور فلا يقال ان حياتهم في قبورهم كحياتهم في الدنيا بل حياتهم في البرزخ تختلف عن حياتهم في الدنيا وتختلف عن حياتهم بعد البعث والنشور والمؤمن يصدق بكل ما جاء عن الله وعن رسول الله ويؤمن بكل ما اخبر به الله ورسوله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

موطأ د امام محمد جلد ۳ صفحه ۴۸۹، انس بن مالک رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يې راوي ده:

قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كأني انظر إلى موسى عَلَيْهِ السَّلَامُ يهبط من ثنية هرشیٰ ماشيا عليه ثوب اسود. نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمايي ما کتلې چې موسى عَلَيْهِ السَّلَامُ راکوزيده ثنية هرشى د غونډې نوم ده را روان وه پيدل او تورې جامې يې وې.

ددې شرحه التعليق المجد على موطاء امام محمد د عبد الحي لکنوي ليکلي ددې په حاشيه کې ليکلي دي:

فيه اثبات حياة الانبياء وانهم يحجون ويصلون.

تفسير حقي جلد ۱۳ صفحه ۲۸۱:

أن حياة الانبياء والاولياء حياة دائمة في الحقيقة ولا يقطعها الموت الصوري.

د انبياء اولياء ژوند دائمي حقيقي ژوند ده نه قطع کيږي په مرګ صوري سره صوري مرګ پرې راشي خو حيات يې نه ختموي هغه حيات برزخي.

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

فانه انما يطرأ على الاجساد بمفارقة الارواح .

د روح جدائي ورنه راځي .

مع ان اجسادهم لا تاكلها الارض فهم بمنزلة الاحياء من حيث الاجساد ايضاً .

داسې ژوندي دي لکه جسد يې چې ژوندې وي .

دارنګې معاني الاخبار للکالاباذي جلد ۱ صفحه ۲۲۲ :

فاذا جاء حياة الشهداء بالكتاب والسنة جاز حياة الانبياء والرسل عَلَيْهِمُ السَّلَامُ والحي يذكر الله ويثنى عليه ويدعوه .

نو دا ثابته شوه چې دوي ثناء هم وايي دعا هم کوي مونځ هم کوي .

دارنګې عون المعبود شرح سنن ابي داود جلد ۳ صفحه ۳۷۱ :

حرم على الارض اجساد الانبياء ، دې ځای کې وايي :

اى من ان تاكلها فان الانبياء في قبورهم احياء قال ابن حجر مكي وما افاده من ثبوت حياة الانبياء حياتاً بها يتعبدون ويصلون في قبورهم مع استغنائهم عن الطعام والشراب كالملائكة امر لا مِرْية فيه ، دا داسې فيصله ده چې شک په کې نشته .

و قد صنف البيهقي جزا في ذلك .

دارنګې تفسير مظهري موافق للمطبوع جلد ۱ صفحه ۱۵۲:

فذهب جماعة من العلماء إلى ان هذه الحياة مختص بالشهداء والحق عندي عدم اختصاصها بهم بل حياة الانبياء اقوى منهم و اشد ظهورا اثارها في الخارج حتى لا يجوز النكاح بازواج النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بعد وفاته .

دا يې دليل دي :

بخلاف الشهيد والصديقون اولياء ايضا اعلى درجة من الشهداء والصالحون يعني الاولياء ملحقون بهم كما يدل عليه الترتيب في قوله تعالى : من النبيين والصديقين و الشهداء والصالحين .

Scanned by CamScanner